

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 38
im. gen. Stanisława Maczka
w Gdańsku

PROGRAM ORIENTACJI
ZAWODOWEJ DLA KLAS I-III
SZKOŁY PODSTAWOWEJ

ROK SZKOLNY 2022/2023

GDAŃSK 2022

SPIS TREŚCI

I Podstawy prawne.....	3
II Założenia ogólne programu.....	3
III. Cel ogólny orientacji zawodowej.....	4
IV. Treści programowe oraz cele szczegółowe	4
VI. Warunki i sposoby realizacji programu.....	6
VII. Ewaluacja programu.....	7
Załącznik 1 – Literatura i zasoby do realizacji programu orientacji zawodowej dla uczniów klas I-III	8
Załącznik 2 – Harmonogram realizacji.....	9

I. PODSTAWY PRAWNE

Prowadzenie działań związanych z orientacją zawodową dla klas I – III w szkole podstawowej reguluje m.in. ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, w której zapisano, że system oświaty zapewnia przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia. Szczegółowe regulacje wprowadza rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.

II. ZAŁOŻENIA OGÓLNE PROGRAMU

Program stanowi realizację jednolitej, uwzględniającej etapy rozwojowe uczestników oraz specyfikę typów szkół, systemowej koncepcji orientacji zawodowej rozumianej jako ogół działań o charakterze dydaktyczno-wychowawczym ukierunkowanych na kształtowanie u uczniów klas I–III szkoły podstawowej pozytywnej i proaktywnej postawy wobec pracy i edukacji poprzez poznawanie i rozwijanie własnych zasobów oraz nabywanie wiedzy na temat zawodów i rynku pracy. Program bazuje na kilku teoriach doradczych. Głównym kryterium doboru koncepcji była możliwość odniesienia procesu świadomego kształtowania własnej kariery do zmian rozwojowych, które warunkują realizację treści na danym etapie edukacyjnym. Najbardziej podstawowa teoria rozwoju psychospołecznego człowieka autorstwa E. Eriksona, prezentująca bieg życia człowieka jako sekwencję kolejnych konfliktów, stanowi ogólną ramę postrzegania fenomenu pracy na różnych etapach życia człowieka (od poczucia sprawczości przez pracowitość i kreatywność do rozczarowania vs. poczucia spełnienia). We wczesnym wieku szkolnym (I etap edukacyjny) dziecko musi zmierzyć się z konfliktem: pracowitość – poczucie niższości. Pozytywne rozwiązanie konfliktu związane jest z poczuciem bycia kompetentnym i umożliwia konstruktywne radzenie sobie z trudnościami. W przypadku negatywnego rozwiązania pojawia się utrata wiary we własne możliwości, spadek zaangażowania zadaniowego i zbyt duże podporządkowanie innym (zależność). Rolą nauczycieli i wychowawców, a także rodziców, jest zatem prowokowanie uczniów do działań, w których mogą poczuć się podmiotem i głównym wykonawcą działań. Jest to tym bardziej znaczące, że edukacja wczesnoszkolna to okres adaptacji dziecka do sytuacji, w których coraz częściej jest oceniane i porównywane do innych. I etap edukacyjny to według ujęcia D. Super'a i E. Ginzberga okres przejścia od orientacji na zabawę do orientacji na pracę, co wzmacniane jest poprzez odgrywanie różnorodnych ról zawodowych. Uczeń ćwiczy umiejętność planowania własnych działań i opracowuje na podstawie swoich doświadczeń strategie rozwiązywania pojawiających się trudności. Kompetencje te mogą być

wykorzystywane zarówno w szkole, jak i poza nią, np. na rynku pracy. Orientacja na pracę, a więc inicjowanie i podtrzymywanie działań ukierunkowanych na rozwiązanie konkretnego problemu (nawet pomimo niepowodzeń) ma kluczowe znaczenie w procesie kształtowania się zaangażowania zadaniowego i uogólnionej postawy do pracy i edukacji. Stąd tak istotne jest wspieranie uczniów w tym obszarze już na samym początku nauki w szkole podstawowej. Efektywne działania na rzecz kształtowania orientacji zawodowej powinny również uwzględniać zróżnicowanie zdolności i zainteresowań uczniów tak, aby wzmocnić ich świadomość w zakresie posiadanych uzdolnień i pasji, a także zwiększyć motywację do działania. Warto w tym celu wykorzystać koncepcję inteligencji wielorakich H. Gardnera uwzględniającą indywidualne preferencje i predyspozycje uczniów w zakresie przetwarzania określonych typów problemów/zadań (np. matematycznych, językowych, przyrodniczych, ruchowych, społecznych/relacyjnych). Szkoła jako przestrzeń wspierająca ucznia w kształtowaniu orientacji zawodowej to w nawiązaniu do teorii psychodynamicznej A. Roe instytucja minimalizująca jego frustracje i lęki. Warto zatem odejść (szczególnie podczas realizacji zajęć z zakresu orientacji zawodowej) od oceniania uczniów i stwarzania zbyt wielu sytuacji rywalizacji i wzajemnej konfrontacji między uczniami. Zgodnie z modułową strukturą programu w każdej klasie są realizowane cele ze wszystkich czterech wskazanych obszarów: Poznawanie własnych zasobów; Świat zawodów i rynek pracy; Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie; Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych. Treści są sukcesywnie pogłębiane/poszerzane w kolejnych latach kształcenia.

III. CEL OGÓLNY ORIENTACJI ZAWODOWEJ

Celem orientacji zawodowej w klasach I–III szkoły podstawowej jest wstępne zapoznanie uczniów z różnorodnością zawodów na rynku pracy, rozwijanie pozytywnej i proaktywnej postawy wobec pracy i edukacji oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zainteresowań oraz pasji.

IV. TREŚCI PROGRAMOWE ORAZ CELE SZCZEGÓŁOWE

W programie uwzględniono cztery obszary celów szczegółowych – zgodne z Wewnątrzszkolnym Systemem Doradztwa Zawodowego:

1. Poznawanie własnych zasobów, m.in.: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, predyspozycji zawodowych, stanu zdrowia.

2. Świat zawodów i rynek pracy, m.in.: poznawanie zawodów, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie, m.in.: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych, m.in.: planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej z przygotowaniem do zdobywania doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całożyciowego poradnictwa kariery.

Cele szczegółowe programu

1. POZNANIE SIEBIE

Uczeń:

- 1.1 opisuje swoje zainteresowania i określa, w jaki sposób może je rozwijać;
- 1.2 prezentuje swoje zainteresowania wobec innych osób;
- 1.3 podaje przykłady różnorodnych zainteresowań ludzi;
- 1.4 podaje przykłady swoich mocnych stron w różnych obszarach;
- 1.5 podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.

2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY

Uczeń:

- 2.1 odgrywa różne role zawodowe w zabawie;
- 2.2 podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w bliższym i dalszym otoczeniu oraz opisuje podstawową specyfikę pracy w wybranych zawodach;
- 2.3 opisuje, czym jest praca, i omawia jej znaczenie w życiu człowieka na wybranych przykładach;
- 2.4 omawia znaczenie zaangażowania różnych zawodów w kształt otoczenia, w którym funkcjonuje;
- 2.5 opisuje rolę zdolności i zainteresowań w wykonywaniu danego zawodu;
- 2.6 posługuje się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.

3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

Uczeń:

- 3.1 uzasadnia potrzebę uczenia się i zdobywania nowych umiejętności;
- 3.2 wskazuje treści, których lubi się uczyć;
- 3.3 wymienia różne źródła wiedzy i podejmuje próby korzystania z nich.

4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH

Uczeń:

- 4.1 opowiada, kim chciałby zostać i co chciałby robić;
- 4.2 planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując na podstawowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;
- 4.3 próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio z jego osobą.

Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu są spójne z celami kształcenia ogólnego, uwzględniają najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego oraz zadania szkoły i cele edukacji wczesnoszkolnej. Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu orientacji zawodowej dla klas I–III są spójne z celami orientacji zawodowej w klasach IV – VI i doradztwa zawodowego w klasach VII–VIII szkoły podstawowej.

V. WARUNKI I SPOSOBY REALIZACJI PROGRAMU

Określone w programie cele przewidziane są do realizacji:

- a. podczas zajęć edukacji wczesnoszkolnej (w ramach realizacji podstawy programowej);
- b. podczas działań, które wynikają z rozporządzenia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a które prowadzone są przez nauczycieli i specjalistów;
- c. podczas innych działań związanych z doradztwem zawodowym realizowanych w szkole (np. Mam Talent, spotkania z pasjonatami i przedstawicielami różnych zawodów, wycieczki zawodoznawcze do przedsiębiorstw, instytucji publicznych).

Działania związane z orientacją zawodową będą realizowane przez całą kadrę pedagogiczną. W realizację programu będzie włączone otoczenie społeczno-gospodarcze, w szczególności rodzice, przedstawiciele instytucji zajmujących się doradztwem zawodowym – zwłaszcza specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznych, przedstawiciele zakładów pracy i pracodawców oraz innych instytucji edukacyjnych i instytucji działających na rynku pracy.

Wyznaczone cele realizowane będą we współpracy z rodzicami dzieci. Rodzice zostaną zaznajomieni z ideą i celami orientacji zawodowej.

Orientacja zawodowa będzie ukierunkowana na kształtowanie:

- a. proaktywnych postaw uczniów wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy jako fundamentu aktywności zawodowej;
- b. sprawczości uczniów, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu.

Program wpisuje się w założenia podstawy programowej dla I etapu edukacyjnego, w tym kształtowanie odpowiedzialności za własne działania oraz postawy przedsiębiorczości, kreatywności i innowacyjności. Działania realizowane w ramach orientacji zawodowej będą wspierać eliminowanie stereotypów dotyczących ról społecznych i zawodowych. Zajęcia w ramach orientacji zawodowej prowadzone będą z wykorzystaniem metod aktywizujących, dobieranych z uwzględnieniem m.in.: wieku uczestników zajęć oraz celów, jakie mają być osiągnięte. Proaktywna postawa uczniów wzmocniana będzie poprzez: wycieczki tematyczne (w tym do zakładów pracy), projekty edukacyjne, wydarzenia (np. dzień talentów). Nauczyciel będą podejmować działania dydaktyczne służące wzmocnieniu postawy samodzielności i odpowiedzialności uczniów.

VI. EWALUACJA PROGRAMU

Ewaluacja programu będzie odbywać poprzez:

- autorefleksję i samoocenę uczestników (swobodne wypowiedzi na zakończenie zajęć);
- zbieranie opinii i informacji zwrotnych od rodziców;
- analizę dokumentacji (dzienniki – tematy zajęć).

Ewaluacja prowadzona będzie w sposób ciągły poprzez okresowe spotkania osób realizujących działania związane z doradztwem zawodowym w szkole, w tym orientacji zawodowej, poświęcone m.in. omawianiu skuteczność podejmowanych działań oraz okresową ocenę stopnia realizacji celów szczegółowych zawartych w programie orientacji zawodowej przez wychowawcę.

Załączniki 1

Literatura i zasoby do realizacji programu orientacji zawodowej

- Mapa Karier - Interaktywne narzędzie doradztwa zawodowego w szkole
<https://mapakarier.org/>
- Portal Doradztwo Edukacyjno-Zawodowe
<https://doradztwo.ore.edu.pl/>
- Poradnik „Od zabawy do zawodu” http://www.interaktywnaeducacja.pl/wp-content/uploads/2014/04/Poradnik_Od_zabawy_do_zawodu_dla_klas_1-3.pdf
- Wybieram zawód – pakiet edukacyjny dla klas 1 - 3 szkoły podstawowej Źródło dostępu:
<http://www.scholaris.pl/zasob/103921>; <http://www.wybieramzawod.pl/>
- Rozpoznawanie predyspozycji i zainteresowań gwarancją życiowego sukcesu – pakiet edukacyjny (szkoła podstawowa)
Źródło dostępu: <http://scholaris.pl/zasob/66990>
- Labirynt zawodów
Źródło dostępu: <http://labirynt-zawodow.progra.pl/>
- O stylach uczenia się i edukacji, R.R. Gajewski, E-mentor nr 4 (11) 2005
Źródło dostępu: <http://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/11/id/189>
- Vademecum Talentu, zintegrowana ocena predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów – pakiet edukacyjny (szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła ponadgimnazjalna)
Źródło dostępu: <http://scholaris.pl/zasob/66993>; <http://scholaris.pl/zasob/66992>;
<http://scholaris.pl/zasob/66994>

Załączniki 2

Harmonogram działań

Zadanie	Planowany termin realizacji	Rodzaj aktywności	Osoba odpowiedzialna
Zapoznanie rady pedagogicznej z planem WSDZ na rok sz. 2022/2023	wrzesień	Rada pedagogiczna	koordynator WSDZ
Przedstawienie wychowawcom klas I - III propozycji scenariuszy zajęć z zakresu orientacji zawodowej	wrzesień	Spotkania koordynatora z wychowawcami, przedstawienie propozycji scenariuszy zajęć	koordynator WSDZ
Realizacja zajęć z zakresu orientacji zawodowej	cały rok szkolny	Zajęcia w klasach	wychowawcy klas I - III
Poznanie zawodów w swojej okolicy	cały rok szkolny	Udział uczniów w wycieczkach organizowanych do różnych instytucji, spotkania z przedstawicielami różnych zawodów	wychowawcy klas I - III
Poszerzanie wiedzy w zakresie orientacji zawodowej	zgodnie z ofertą jednostek szkoleniowych	Udział w konferencjach, szkoleniach	nauczyciele, koordynator WSDZ
Rozwijanie aktywności uczniów w ramach SU i wolontariatu	cały rok szkolny	Angażowanie uczniów w działania na rzecz szkoły i akcje charytatywne	wychowawcy klas, samorząd uczniowski
Organizowanie porad konsultacji dla uczniów, rodziców, nauczycieli	cały rok szkolny	Zgodnie z potrzebami	wychowawcy klas I -III, szkolny doradca zawodowy
Organizowanie spotkań ze szkolnym koordynatorem WSDZ	cały rok szkolny	Zgodnie z potrzebami	koordynator WSDZ
Monitorowanie na bieżąco realizację zajęć	cały rok szkolny	Sprawdzanie wpisów w dzienniku	dyrektor szkoły
Ewaluacja dotycząca realizacji WSDZ	czerwiec	ankieta	koordynator WSDZ